

6. Elszámoltatás, leltár felelősség

A **vállalkozások** tevékenységük során alkalmazottakat foglalkoztatnak, akik a rájuk bízott vagyonnal, vagy annak ellenértékével (árbevételével) kötelesek elszámolni a tulajdonos felé, hiány esetén azt kötelesek megtéríteni. Ezt a kötelezettséget hívjuk anyagi felelősségnek.

Leltárfelelősség: leltárhiány az értékesítésre, forgalmazásra vagy kezelésre szabályszerűen átadott és átvett anyagban, áruban (leltári készlet) ismeretlen okból keletkezett, a természetes mennyiségi csökkenés és a kezeléssel járó veszteség mértékét (forgalmazási veszteség) meghaladó hiány.

A felelősség feltétele:

- A leltárfelelősségi megállapodás megkötése, azaz a dolgozónak írásban vállalnia kell
- A leltári készlet szabályszerű átadása-átvétele. A felelősség leltárral kezdődik és leltárral végződik.
- A vagyonvédelemről gondoskodni kell, meg kell oldani a raktárak zárhatóságát.
- A hiánynak a szabályszerű megállapítása (kiszámítása). Az anyagi felelős személynek biztosítani kell az ellenőrzési jogát.

A leltárfelelősségi megállapodást írásba kell foglalni. Ebben meg kell határozni a leltári készletnek azt a körét, amelyért a munkavállaló felelősséggel tartozik. Amennyiben a leltári készletet több munkavállaló kezeli, csoportos leltárfelelősségi megállapodás is köthető.

A leltárfelelősség lehet:

- Teljes anyagi felelősség, amikor a hiányt teljes mértékben meg kell fizetni. A készletet egyedül kezelő személy a hiány teljes összegéért felel.
- Csoportos (részleges) felelősség esetén a munkavállalók átlagkeresetük arányában felelnek, de a kártérítés mértéke nem haladhatja meg az átlagkeresetük 6 havi együttes összegét.

Leltár fogalma: Meglévő eszközállomány számbavétele, azaz mindent megmérünk és mindent megszámlolunk. Rögzítjük a készleten lévő áru mennyiségét, egységárát, és értékét. A leltár mindig a valóságot tükrözi. A leltár az elszámoltatás alapja, mert az mindig leltárral kezdődik és leltárral végződik.

Leltár csoportosítása:

Célja szerint:

- **Vagyon megállapító** leltár célja hogy számba vegye a vállalkozás teljes vagyonát. Az adó törvény szerint minden vállalkozó dec. 31.-én köteles megállapítani az eszközállomány értékét. A leltár értékét a bevallásban kötelező feltüntetni.
- **Elszámoltató** leltár célja az anyagi felelős személyek elszámoltatása. Ilyen leltárt szükség szerint akár naponta többször is (műszakonként) végeznek (pl. vendéglátásban placcolás).

Terjedelme szerint:

- **Teljes leltár** az összes eszköz állományra vonatkozik (árukészlet, gépek berendezések stb.)
- **Részleges leltár** az eszközök egy részét érinti, ami lehet:
 - o Árváltoztató (árváltozással érintett termékek)
 - o Az üzlet vagy az eszköz állomány egy részét érinti. Például az értékesítőtér, vagy a raktár, vagy a szezon áruk leltározását jelenti. A vendéglátásban ilyen részleges leltár lehet a söntés vagy a konyha leltározása.

Felvétel módja szerint:

- **Egyszeres leltár** azt jelenti, hogy egy leltározó bizottság leltároz.
- **Kétszeres leltár (ikerleltár)** azt jelenti, hogy egymástól függetlenül két bizottság leltároz, majd a végeredményt összehasonlítják, és ahol eltérést tapasztalnak, azt együtt ismét felmérik. Az iker leltárt nagy értékű, és nagy mennyiségű árukészlet esetén, a leltár biztonsága miatt készítik.

Leltározó bizottság: A leltározó bizottság létszámát a tulajdonos állapítja meg, és ő dönt a konkrét személyekről is. Elszámoltató leltár bizottsága minimum 2 főből áll, egyik a tulajdonos, vagy képviselője, a másik az anyagi felelős személy, vagy képviselője.

A tananyag szerzői jogvédelem alatt áll, engedély nélküli felhasználása tilos!

Leltárív: A leltárt minden esetben írásba kell foglalni. A leltárív általában nyomtatvány vagy számítógéppel kinyomtatott írat. Azon szerepelni kell a bizonylat megnevezésének, sorszámának, a leltárfelvétel helyének (leltári körzetnek), a leltározás időpontjának, a leltározott eszközök azonosításához szükséges adatoknak (cikkszám, mennyiségi egység, mennyiség). A bizonylatokon az előzőeken túlmenően fel kell tüntetni a nyilvántartások szerinti elkülönítéseket is (például a 0 értékű, idegen eszköz, sérült eszköz stb. megjelölést). Emellett minden bizonylaton, illetve minden bizonylati oldalon szerepelnie kell a leltározási feladatban részt vevők aláírásának.

Leltár eredmény: lehet **egyező**, lehet **hiány** és lehet **többlet**. A leltár hiányt az anyagi felelős személynek (személyeknek) meg kell téríteni. A többlet oka emberi hiba vagy szabálytalanság lehet. A többlet nem lehet a dolgozóké.

Leltár eredmény kiszámítása a **mérleg soros összefüggés** segítségével történik. A mérleg sor két fő részből áll a terhelési oldalból és a jóváíró oldalból. A mérleg sor használata viszonylag egyszerű. Az elszámoltatással kapcsolatos feladatban megadott adatokat behelyettesítjük a képletbe és oldalanként elvégezzük az összeadási műveleteket, majd a két oldalt összehasonlítjuk, **ha a terhelési oldal a nagyobb, akkor hiány van, ha a jóváíró oldal a nagyobb, akkor többlet van**. A hiány vagy többlet annyi amennyi a két oldal közötti különbség.

Mérleg sor képlete:

Terhelési oldal	Jóváíró oldal
-----------------	---------------

$$\text{Nyitókészlet} + \text{Készletnövekedés} = \text{Zárókészlet} + \text{Készletcsökkenés}$$

A **nyitókészlet** és a **zárókészlet** értéke a leltár ívekből derül ki, azaz a nyitó és záró leltár értékével egyezik meg. A nyitó leltár mindig az időszak első adata, a záró leltár pedig az időszak utolsó adata. Fontos megjegyezni, hogy az egyik időszak záró adata, az azt követő időszak nyitó adatával megegyezik (például 2009. december 31. a 2009-es év zárókészlete, és ugyanez az adat 2010-ben a január 1.-ei nyitókészlet).

Készletnövekedést a következő gazdasági események okoznak:

- **Beszerezés** a legnagyobb készletnövekedést eredményező gazdasági esemény.
- **Áremelés** értékben növeli a készletet
- **Átvétel másik üzlettől**, szintén készletnövekedést okoz
- **Visszavétel a vevőtől** szintén növeli a készlet értéket. Üveg göngyöleget (palackok) és minőséghibás árukat veszünk vissza a vevőtől

Készlet csökkenést okozó gazdasági események:

- **Értékesítés** a kereskedelem fő feladata, a legnagyobb készletcsökkenést eredményező gazdasági esemény.
- **Árcsökkentés** értékben csökkenti a készletet.
- **Átadás másik üzletnek** az értékesítéshez hasonlóan csökkenti a készletet
- **Visszaru a szállítónak** szintén csökkenti a készletet. Göngyöleget (rekesz, raklap, palack) és minőséghibás árut küldünk vissza a szállítónak.
- **Selejtezés** során az értékesítésre alkalmatlan (romlott) termékek értékével csökkentjük a készlet állományt. A selejtezésről minden esetben selejtezési jegyzőkönyvet kell felvenni.

Gyakorló feladat:

1. Számoltassa el az üzletet, és állapítsa meg a leltár eredményt a rendelkezésre álló adatok alapján: Nyitókészlet 225 e Ft, Készletnövekedés 1500 e Ft, Zárókészlet 350 e Ft, Készletcsökkenés 1350 e Ft,

- **Megoldás:** Használjuk a mérleg sort!

$$\begin{array}{ccccccc} \text{Nyitókészlet} & + & \text{Készletnövekedés} & = & \text{Zárókészlet} & + & \text{Készletcsökkenés} \\ 225 \text{ e Ft} & + & 1500 \text{ e Ft} & = & 350 \text{ e Ft} & + & 1350 \end{array}$$

Terhelés: 225 + 1500 = 1725

Jóváírás: 350 + 1350 = 1700

Mivel a terhelési oldal a nagyobb hiány van! a Hiány összege 1725 – 1700 = 25 e Ft

2. Állapítsa meg a raktár leltáreredményét a következő adatok alapján, értékelje a kapott eredményt! nyitókészlet 670 e Ft, Készlet.növ. 2 970 e Ft, Értékesítésen kívüli készletcsökkenés 42 e Ft, Leltár szerinti készlet 610 e Ft, Árkiadás 2 850 e Ft, Normalizált hiány 1,2%.

Megoldás:

$$\text{Nyitókészlet} + \text{Készletnövekedés} = \text{Zárókészlet} + \text{Készletcsökkenés}$$

$$\text{Terhelés: } 670 + 2970 = 3640$$

$$\text{Jóváírás: } 610 + 42 + 2850 = 3502$$

Terhelési oldal a nagyobb, tehát hiány van $3640 - 3502 = 138$ e Ft a nyers hiány, ezt csökkenteni kell az elismert hiány, a normalizált hiány összegével. A normalizált hiányt mindig az értékesítés %-ában adják meg. Normalizált hiány $2850 \times 0,012 = 34,2$ e Ft. Tényleges (fizetendő) hiányt úgy számítjuk ki, hogy a nyers hiányból levonjuk a normalizált hiányt $138 - 34,2 = 103,8$ e Ft

3. Mennyi a beszerzés értéke, ha a Nyitókészlet 1.200 e Ft, Zárókészlet 1.500 e Ft, Készletcsökkenés 39.200 e Ft?

Megoldás: Mindegy mi a kérdés (mit kell kiszámolni) a megoldás menete nem változik. Mindkét oldal (terhelés és jóváírás) értékét kiszámítjuk és a nagyobb összegből kivonjuk a kisebbet és megkapjuk a végeredményt.

$$\text{Nyitókészlet} + \text{Készletnövekedés} = \text{Zárókészlet} + \text{Készletcsökkenés}$$

$$\text{Terhelés: } 1200 \text{ e Ft} + \text{Beszerzés}$$

$$\text{Jóváírás: } 1500 + 39200 = 40700$$

$$\text{Beszerzés: } 40700 - 1200 = 39500 \text{ e Ft}$$

A dinamikus viszonyszámot idősor (egymást követő évek) adataiból számítjuk. Az idősor gyakran nem két tagból, hanem kettőnél több tagból áll.

- **Bázisviszonyszám:** Ha az idősor minden elemét egyetlen, állandó bázisul kiválasztott időszak - általában az első - adatához viszonyítjuk.
- **Lánc Viszonyszám:** Ha az idősor minden egyes elemét a közvetlenül megelőző időszak adatához hasonlítjuk, vagyis változó bázissal számolunk.

Több év adatának összehasonlítása

Megnevezés év	Költség eFt-ban	Vb %
2000	3500	
2001	4200	
2002	4500	
2003	3200	
2004	3900	

Bázis viszonyszám (Vb%): több év adatainak összehasonlításakor a bázis adat mindig ugyanaz, általában az első adatot tekintjük bázisnak, minden adatot ezzel az értékkel osztunk.

$$\frac{3500}{3500} \times 100 = 100\%$$

$$\frac{4200}{3500} \times 100 = 120\%$$

nélküli felhasználása tilos

Szöveges értékelés:

- Első két évben 20% feletti növekedés
- Legnagyobb növekedés 2002 év
- Visszaesés 2003. évben bázishoz képest 8,57 %
- Visszaesés oka: konkurencia, válság, személyzet hibája

$$\frac{4500}{3500} \times 100 = 128,57\%$$

$$\frac{3200}{3500} \times 100 = 91,43\%$$

$$\frac{3900}{3500} \times 100 = 111,43\%$$

Gyakorló feladat lánc és bázis viszonyszámra

Megnev. év	Árrés eFt	Vb %	VI %
2001	4750		
2002	4526		
2003	5100		
2004	5700		
2005	5400		

Láncviszonyszám számításakor a bázis adat mindig változik, a tényadatot megelőző év adata a bázis adat. A 2001 évben nem tudunk láncviszonyszámot számolni, mert nem ismerjük az előző év adatát, ezért a rovatot kihúzzuk.

A bázis viszonyszámokat az előző feladathoz hasonlóan ugyanazzal a bázis adattal (4750) számítjuk ki.

$$\frac{4526}{4750} \times 100 = 95,28\%$$

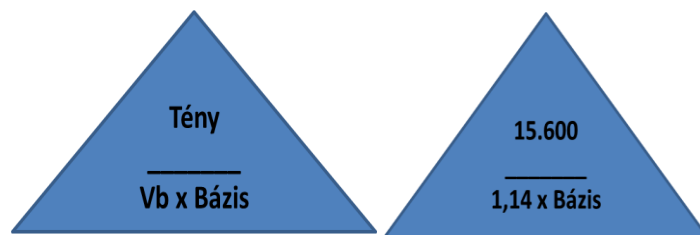
$$\frac{5100}{4526} \times 100 = 112,68\%$$

$$\frac{5700}{5100} \times 100 = 111,76\%$$

$$\frac{5400}{5700} \times 100 = 94,74\%$$

Gyakorló feladat:

Egy üzlet bevétele a tény időszakban 15.600 eFt volt, ami a bázishoz képest 14%-os növekedést jelentett. Kérdés? Mennyi volt a bevétel a bázis időszakban

$$\text{Bázis bevétel} = \frac{15600}{1,14} = 13684$$

Gyakorló feladat bázis és lánc viszonyszám

Megnev.	Forgalom eFt-ban	Vb %	VI %
2002	15.600	100 %	-
2003		104,55%	
2004			115,22%
2005	24.500		
2006			92,30%

$$\frac{15600 \times 104,55}{100} = 16310$$

$$\frac{16310 \times 115,22}{100} = 18792$$

$$\frac{24500 \times 92,3}{100} = 2261$$

$$\frac{16310}{15600} \times 100 = 104,55\%$$

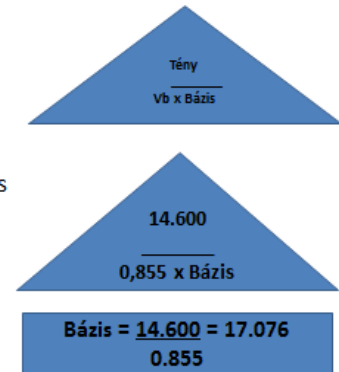
$$\frac{18792}{15600} \times 100 = 120,46\%$$

Gyakorló feladatok

Megnev.	Árrés eFt-	Vb%	VI%
2003			
2004	15.400		105,60%
2005	18.500		
2006		89,50%	
2007			114,56%

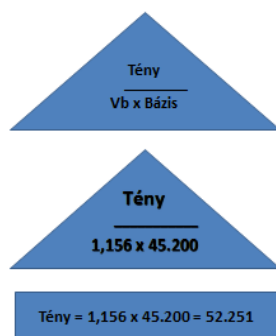
Gyakorló feladat

- Egy vállalkozás árrése 2005. évben 14.600 eFt-ban realizálódott ami a 2004. évhez képest 14,5%-al csökkent. Feladat számítsa ki a bázis időszakban realizált árrés összegét! Az eredményt eFt-ra kerekítse

Gyakorló feladat

- A PUMA márka bolt költsége 2005 évben 45.200 eFt-ot ért el, amihez képest 2006. évben a költségek 15,60% növekedtek. Feladat számítsa ki a 2006. évi költségek összegét. A költség adatokat eFt-ra kerekítse

Gyakorló feladat

Számítsa ki a hiányzó adatokat!

Megnevezés	Nettó árbevétel	Vb %	VI %
1999	7500		
2000	8400		
2001	9800		
2002	9950		
2003	10200		
2004	10290		

Árbevétel és költségelemzés: Egy élelmiszer bolt 1999 januárjában nyitotta meg az üzletét. Nettó árbevétele ezer Ft-ban a következőképpen alakult:

1999	7200
2000	8350
2001	9710
2002	9945
2003	10120
2004	10270

3/1 Számítsa ki a vizsgált időszakban a nettó árbevétel változását kifejező bázis és lánc viszonyszámokat, kerekítési pontosság tized százalék. Elemesse röviden a kapott mutatókat! Elemzésében térjen ki arra, hogy milyen okok játszhattak szerepet az árbevétel alakulásában. Soroljon fel legalább négyet a lehetséges okok közül!

Igaz – Hamis állítások

Ha egy bolt bázis viszonyzáma 98,7%, akkor a bázishoz képest nőtt a bevétele.

Hamis, mert akkor van növekedés ha a bázis viszonyszám 100% fölött van

Ha a tény adat 7500 eFt a bázis adat 6500 akkor a bázis viszonyszám 100% fölött lesz

Igaz, ha a tény adat nagyobb, mint a bázis akkor a Vb% mindig 100% fölött van

A kereskedelmi dolgozóknak nincs ráhatásuk az üzlet bevételeire.

Hamis! A kereskedelmi dolgozók az áru elhelyezésével, a vevővel való bánásmóddal, az áru ajánlásával befolyásolhatják a bevétel alakulását.

A láncviszonyszám számításakor bázis adatnak mindig az idősor első adatát tekintjük

Hamis! A láncviszonyszám lényege, hogy a bázis adat mindig változik, a tényadatot közvetlenül megelőző adat a bázis adat.